

เทคนิคการขอตำแหน่งทางวิชาการ

โดย คณะกรรมการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการ
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดยทั่วไปการขอตำแหน่งทางวิชาการผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการสามารถเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการประกอบด้วย 6 ประเภทดังนี้

1. เอกสารประกอบการสอน ซึ่งมีหัวข้อและวัตถุประสงค์การสอนที่ชัดเจน
2. เอกสารประกอบคำสอน ซึ่งมีหัวข้อและวัตถุประสงค์การสอนที่ชัดเจน
3. ตำรา/หนังสือที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด
4. งานวิจัย
5. วารสารทางวิชาการ
6. สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมใหม่

ทั้งนี้กระบวนการในการขอตำแหน่งทางวิชาการโดยทั่วไปจะใช้ระยะเวลาค่อนข้างยาวนาน (ตั้งแต่ 45 สัปดาห์ขึ้นไป) ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการควรจะต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ดังนั้นคณะวิศวกรรมศาสตร์ จึงได้ดำเนินการจัดการองค์ความรู้โดยเน้นเกี่ยวกับเทคนิคในการขอตำแหน่งทางวิชาการ โดยเน้นเกี่ยวกับผลงานวิจัยเป็นหลัก โดยมีการสรุปเทคนิคต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อดีของการขอตำแหน่งทางวิชาการโดยเน้นงานวิจัย

การขอตำแหน่งทางวิชาการโดยเน้นงานวิจัย มีข้อดีคือ

- กระชับ ชัดเจน รวดเร็ว มีข้อดีคือไม่ต้องแก้ไข เนื่องจากได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของงานประชุมวิชาการ (Proceeding) หรือ วารสารวิจัย (Journal) มาเรียบร้อยแล้ว
- การดำเนินงานวิจัยมักจะมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่อกัน งานทดลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งบางผลงานก็อาจทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่เพื่อนำไปสู่การจดสิทธิบัตรได้
- นอกจากนี้ กรณีที่ผู้วิจัยมีความเชี่ยวชาญในแขนงนั้น ๆ ก็สามารถส่งผลงานวิจัยตีพิมพ์ได้ปีละหลายเรื่อง ทำให้การขอตำแหน่งทางวิชาการได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งต่างจากตำรา/หนังสือที่ใช้เวลาหลายปีในการเขียน เรียบเรียง และทดลองสอนหลายภาคการศึกษาจึงจะมีเนื้อหาที่ครบถ้วนถูกต้องและสมบูรณ์
- การขอโดยเน้นตำราโดยมากเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์มักมีการแก้ไขและใช้ระยะเวลานานเพื่อส่งกลับไปให้คณะกรรมการพิจารณาขอตำแหน่งทางวิชาการพิจารณาใหม่อีกครั้ง นอกจากนี้

ตำราดังกล่าวต้องเผยแพร่ในวงวิชาการที่เป็นที่ยอมรับในสาขานั้น ๆ อย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา

2. เทคนิคการขอตำแหน่งทางวิชาการโดยเน้นผลงานวิจัย

ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการสามารถใช้ใช้ผลงานในการขอตำแหน่งทางวิชาการดังนี้

2.1) เล่มผลงานวิจัย มีเทคนิคในการเรียบเรียงดังนี้คือ

2.1.1) ในเชิงคุณภาพของผลงาน

- การขอตำแหน่งทางวิชาการระดับ ผศ. ควรใช้ผลงานตีพิมพ์ระดับชาติ (ในฐานข้อมูล TCI เป็นอย่างน้อย)
- การขอตำแหน่งทางวิชาการระดับ รศ. ควรใช้ผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติเป็นอย่างน้อย
- สำหรับการขอตำแหน่งทางวิชาการระดับ ศ. ควรใช้ผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติในฐานข้อมูล เช่น Scopus/ ISI เป็นต้น

2.1.2) สำหรับเชิงปริมาณ

ปริมาณผลงานควรจะต้องมีปริมาณที่มากเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากผลงานวิจัยบางชิ้น คณะกรรมการพิจารณาผลงานอาจจะตัดออก และไม่นำมาพิจารณาคะแนนเช่น ในกรณีที่พิจารณาแล้ว ผลงานยังมีน้ำหนักไม่เพียงพอ หรือคุณภาพยังไม่ดีพอ หรือมีความซ้ำซ้อนกันหลายเรื่อง ดังนั้นผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการจึงควรเผื่อปริมาณผลงานไว้เพื่อป้องกันความผิดพลาด

อนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจจึงขอยกตัวอย่างวิธีการคำนวณปริมาณผลงาน ดังนี้

- กรณีที่ใช้ผลงานวิจัยในระดับการประชุมวิชาการในประเทศ (Proceeding) ควรมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมในผลงานทั้งหมดมากกว่า 600% ขึ้นไป (6 เรื่อง) แต่ละผลงานวิจัยควรมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่า 50% ตัวอย่างเช่น ถ้ามีผลงาน 60% ก็ควรใช้ 10 ผลงาน ซึ่งจะคิดคะแนนได้เท่ากับ $60 \times 10 = 600\%$ ขึ้นไป
- สำหรับกรณีที่ใช้ผลงานวิจัยในระดับการประชุมวิชาการต่างประเทศนานาชาติ (International Conference) ผลรวมการมีส่วนร่วมในผลงานทั้งหมดควรจะมีมากกว่า 300% ขึ้นไป
- ถ้าใช้ผลงานวิจัยในวารสารนานาชาติ (International Journal)
 - ถ้ามีค่าผลกระทบ (Impact factor) น้อยกว่า 0.5 อาจใช้ปริมาณผลรวมการมีส่วนร่วมในผลงานทั้งหมดมากกว่า 200%
 - ถ้ามีค่าผลกระทบ (Impact factor) มากกว่า 0.5 ขึ้นไปอาจใช้ผลรวมการมีส่วนร่วมในผลงานทั้งหมดมากกว่า 100% เพราะถือว่าเป็นผลงานดีเด่น

ทั้งนี้ กรณีที่ถ้าผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการมีทั้งผลงาน 2.1.1 และ 2.1.2 ก็สามารถใช้การเทียบเป็นอัตราส่วน ตกตัวอย่างเช่น

- ในปีแรก ถ้าผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการเริ่มมีผลงานวิจัยในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติจำนวน 2 เรื่อง โดยมีสัดส่วนการมีส่วนร่วมเรื่องละ 50% ซึ่งจะคิดคะแนนได้เท่ากับ $50 \times 2 = 100\%$ คิดเป็น $1/3$ หรือ 33.33% ดังนั้นยังขาดอีก $2/3$ หรือ 66.66%
- ดังนั้นในปีต่อมาผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการควรมีผลงานประชุมวิชาการในประเทศเพิ่มเติมอีก 3 เรื่อง (กรณีเป็นผู้วิจัยหลักคนเดียว) $3 \times 100 = 300\%$ คิดเป็น $1/2$ หรือ 50% เมื่อรวมกับผลงานปีแรก = 83.33% โดยยังขาดอีก 16.67%
- สุดท้ายในปีที่ 3 ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการสามารถทำผลงานโดยเป็นผู้วิจัยหลักคนเดียว 100% เพิ่มอีกประมาณ 2 เรื่องก็จะเพียงพอต่อการขอตำแหน่งทางวิชาการได้อย่างแน่นอน

2.1.3) นอกจากนี้คุณภาพของบทความวิจัยมีผลต่อการขอตำแหน่งในแต่ละระดับถ้าอยู่ในฐานข้อมูลเช่น ถ้าอยู่ในฐานข้อมูลเช่น TCI /Scopus/ ISI หรือไม่อยู่ใน beall's list

2.1.4) ผลงานวิจัยที่ใช้ในการขอตำแหน่งทางวิชาการจะต้องมีการพิจารณาถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการตลอดจนการคัดลอกผลงาน (Plagiarism) ซึ่งอาจมีผลต่อการถูกถอดถอนจากตำแหน่งในภายหลังได้

2.1.5) การใช้ผลงานวิจัยหลายเรื่องขอควรเน้นเทคนิคการเรียบเรียงโดยใช้ผลงานที่ดีที่สุด มีน้ำหนักเปอร์เซ็นต์ของผลงานที่มากที่สุดไว้ด้านหน้าของเล่มก็จะมีผลต่อจิตวิทยาในการให้คะแนนมากกว่าที่จะนำผลงานที่ดีที่สุดไปไว้สุดท้าย ผลงานวิจัยแต่ละเรื่องควรใช้กระดาษสีคั่นและมีการเขียนเลขจำนวนนับผลงานไว้ให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการอ่านข้ามหรือ อ่านผ่านผลงานนั้น ๆ ไป

2.2) เล่มวารสารทางวิชาการ ในบางวาระระเบียบการขอตำแหน่งทางวิชาการอาจมีการปรับเปลี่ยนให้ใช้ผลงานในส่วนนี้ด้วย ยกตัวอย่างเช่นระเบียบฯ ปี 2551 ต้องใช้วารสารทางวิชาการในการขอร่วมกับผลงานวิจัย ดังนั้นผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการจึงควรศึกษาระเบียบในช่วงที่จะขอตำแหน่งทางวิชาการให้ชัดเจน ถ้าระเบียบกำหนดไว้ให้ใช้วารสารทางวิชาการเป็นส่วนหนึ่งในการขอตำแหน่งทางวิชาการเป็นที่แน่นอนแล้ว ควรใช้เทคนิคการวางแผนดังนี้

2.2.1) วารสารทางวิชาการ คือ หนังสือที่พิมพ์จำหน่ายในท้องตลาดเชิงเทคนิคเป็นรายเดือน เช่น หนังสือไฟฟ้า เครื่องกล อุตสาหกรรม ซึ่งวารสารทางวิชาการดังกล่าวมักจะมีวิศวกรนำบทความต่าง ๆ จากประสบการณ์งานจริงในเชิงเทคนิค หรือบทความการวิเคราะห์ต่าง ๆ ในเชิงวิศวกรรม

2.2.2) ผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการควรวางแผนการตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ โดยควรติดต่อกับทางหนังสือ ไฟฟ้า เครื่องกล อุตสาหกรรม ก่อนเนื่องจากมีคิวหรือลำดับการตีพิมพ์ค่อนข้างยาวนาน นอกจากนี้

โดยปกติวารสารทางวิชาการมักจะมีนักเขียนประจำ ดังนั้นผู้ขอตำแหน่งทางวิชาการจึงควรเขียนส่งเรื่องแรกไม่ควรมีความยาวมากเกินไป แนะนำให้เขียนประมาณ 2 หน้าเพื่อดูผลการตอบรับของสำนักพิมพ์

2.2.3) เมื่อเป็นที่ต้องการของสำนักพิมพ์ก็จะติดต่อกลับมาถ้าต้องการจำนวนหน้าที่มากขึ้น ในบทความถัดไปเราก็จะสามารถผลิตผลงานในส่วนนี้ได้อย่างสะดวกด้วยจำนวนหน้าที่มากขึ้นได้

2.2.4) อย่างไรก็ตามบทความในวารสารทางวิชาการ จะมีความแตกต่างกับบทความวิจัย ซึ่งถือเป็นผลงานคนละประเภทกัน ดังนั้นหากเรียบเรียงผิดประเภทอาจจะทำให้ถูกตีกลับมาแก้ไขทำให้เกิดล่าช้าในการขอตำแหน่งทางวิชาการได้

2.3) เอกสารประกอบการสอน/เอกสารคำสอน/ตำรา/หนังสือ

2.3.1) เอกสารประกอบการสอนจะต้องจัดรูปแบบ ตามข้อกำหนดของทางคณะฯ โดยมีหัวกระดาษแบ่งหัวข้อการสอนและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน

2.3.2) การสอน โดยทั่วไปจะใช้การสอนตามเอกสารประกอบการสอนหรือเอกสารคำสอนนั้น ๆ โดยการสอนควรเน้นเรื่องต่อไปนี้คือ

2.3.2.1) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยเน้นตามหัวข้อนั้น ส่วนเทคนิคการสอนก็มีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

2.3.2.2) ใช้เทคนิคการสอนโดยเน้นการตั้งปัญหาก่อนเรียน (Problem Base Learning) เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความคิดในเชิงปัญหาและ ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้ขั้นต่อไป

2.3.2.3) จากนั้นก็ใช้การสอดแทรกงานจริงด้านวิศวกรรมและการประยุกต์ใช้ประสบการณ์ที่เคยผ่านงานจริงและการประยุกต์ใช้

2.3.2.4) สื่อการสอน ควรจะประกอบด้วย พาวเวอร์พอยต์ หรือ ชิ้นงานที่เป็น โครงสร้างต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาเห็นภาพได้ชัดเจน

อนึ่ง ไม่แนะนำให้ใช้หนังสือหรือตำราในการขอตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์เนื่องจากจะทำให้หนังสือหรือตำราดังกล่าวไม่สามารถนำไปใช้พัฒนาเพื่อขอตำแหน่งที่สูงขึ้นได้

สำหรับผู้ที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขอตำแหน่งทางวิชาการ สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย http://kbu.ac.th/home/?main_page=staff&page=form_KKA

เอกสารอ้างอิง

1. ประกาศ ก.พ.อ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาและแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ (ฉบับที่ 2)
2. ประกาศมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง แนวปฏิบัติและขั้นตอนการขอตำแหน่งทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2556
3. ระเบียบคณะกรรมการอุดมศึกษาว่าด้วย มาตรฐานและหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2552
4. ระเบียบคณะกรรมการอุดมศึกษาว่าด้วย มาตรฐานและหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556
5. ศ.ดร. วัลลภ สุระกำพลธร, การก้าวเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ: เทคนิคและวิธีการสู่ความสำเร็จ, มกบ., 25 พฤษภาคม 2560.